

Bölüm 5

TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SOSYOLOJİK ANALİZİ

Ruken MACİT¹

GİRİŞ

Şiddet kavramı toplumsal hayatta sıkça karşılaştığımız bir olgudur. Dünyada giderek artan şiddet olayları, aile içinde, çalışma hayatında, sosyal ilişkilerde ve daha pek çok toplumsal alanda kendini göstermektedir. Türkiye’de ise özellikle kadına yönelik şiddet her geçen gün artarak önemli bir toplumsal sorun haline gelmiştir.

Şiddet kelimesinin dil ailesi açısından kökeni Arapçadır ve anlamı “sertlik” ve “bir gücün derecesi”dir (Okumuş, 2014, s. 14). Türkçede “sertlik” ve “aşırılık” anlamlarında kullanılan şiddet kavramının, “kaba kuvvet kullanma”, “sert davranma” şeklinde karşılıkları da bulunmaktadır (Öztürk, 2017, s. 23). Balcıoğlu’na göre (2001, s. 20), bireye ve topluma fiziksel ve ruhsal acı vermek, eziyet niyetiyle yapılan yıkıcı, yok edici, saldırgan davranışlar şiddet olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak, kontrolsüz, aşırı, birdenbire ve bazen amaçsız olarak kişilere ya da çeşitli nesnelere fiziksel zarar vermeyi ihtiva etmektedir.

Literatürde ise şiddet kavramı kişinin durumuna ve şiddet eyleminin yapısına bakılarak üç şekilde ele alınmaktadır. İlki, kişinin kendisine kötü davranması veya intihar etmesi şeklinde ortaya çıkan “kişinin kendisine yönelttiği şiddettir”. Bunun en bilinen örneği intihardır. İkincisi, bireylerin aile ve yakın çevrelerinde diğer bireylerle yaşadıkları şiddeti ifade eden “kişiler arası şiddettir”. Üçüncüsü ise sosyal, ekonomik ve siyasal olmak üzere farklı kategorilerde ve kurumsal veya topluluk düzeyinde görülen “kollektif şiddettir” (Koç, 2011, s. 25; Kocacık, 2001; Kocadaş vd., 2010; Yıldırım, 2021). Bu çalışmada kişiler arası şiddet türü olan kadına yönelik şiddet ele alınacaktır.

Kadına yönelik şiddet cinsiyete dayanan, kadını inciten ve zarar veren, fiziksel, cinsel ve ruhsal hasara neden olabilecek, toplum içerisinde ya da özel yaşamında kadına baskı uygulanması ve özgürlüklerin kısıtlanması gibi durumlarla kendini gösteren her türlü davranış olarak tanımlanmaktadır (Çetinkol, 2013, s. 58). Kadına yönelik şiddet olgusu sadece bir şiddet türünü kapsamamakla birlikte birçok

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, rukenmacit@harran.edu.tr

türü bulunmaktadır. 4320 sayılı Kanun'da yer alan şiddet tanımına göre fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış şiddet kabul edilmektedir (4320 sayılı Kanun, 1998: madde 2d).

Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı kadına yönelik şiddeti Türkiye'de yapılan çalışmalar ışığında analiz etmektir. İlk olarak Türkiye'de kadının konumunun tarihsel gelişimi ele alınacaktır. İkinci olarak literatürde kadına yönelik şiddeti açıklayan başlıca sosyolojik teoriler incelenecektir. Son olarak da bu konudaki akademik çalışmaların sunduğu bulgular analiz edilerek tartışılacaktır.

Türkiye'de Kadının Konumunun Tarihsel Gelişimi

Tarihsel süreç içerisinde Türkiye'de kadının konumunun sosyal değişiminin anlaşılması günümüzdeki birçok probleme ışık tutması yönünden önemlidir. Bu değişimi daha iyi anlayabilmek için de Osmanlı İmparatorluğu'ndaki süreçle başlamak gerekmektedir. Çaha (2010), Osmanlı'da kadınların hayatında radikal değişikliğin İstanbul'un fethi ile gerçekleştiğini ifade etmektedir. Çaha'ya göre (2010) Osmanlı İmparatorluğu'nda İstanbul taşradan farklıdır ve başka şehirlerde geçerli olmayan kendine özgü prensip ve kurallara sahiptir. Örneğin, kadın, kıyafet ve gideceği mesafe konusunda çıkarılan fermanlarla yasaklara maruz kalabilmekteydi. Diğer taraftan, genel olarak kadının eğitimde avantajlı oldukları söylenemez çünkü sıbyan mektepleri sadece büyük kentlerde bulunmaktaydı ve varlıklı kesimin kız çocukları özel hocalarla evde eğitim görebiliyorlardı. Kırsal kesim Osmanlı kadını ise tarım ekonomisine dayalı olarak toplumsal yaşamda yer almaya devam etmiştir (Çaha, 2010, s. 97-100). Çaha'nın da belirttiği gibi, Osmanlı İmparatorluğu'nda 19.yüzyıl'a kadar kadınların sahip olmaları beklenen siyasi ve sosyal haklar alanında önemli bir gelişme görülmemiştir.

19. yüzyılda ise toplumun modernleşme süreci daha çok kadınlar üzerinden etkisini göstermeye başladı. Bir başka ifadeyle, kadınlar Osmanlı toplumunun yüzünü Batı medeniyetine çeviren dönüştürücü bir aktör rolündeydiler. Batıda oy mücadelesi etrafında süren kadın hareketinin aksine Osmanlı'da kadın hareketi, kadınların yerel sorunları üzerine yoğunlaşmıştır. Bu sorunları iki ana kategoride toplamak mümkündür: Bunlardan birincisi aile içi ilişkilerde, ikincisi ise kamusal alanda erkekle eşit haklara sahip olmaktı (Çaha, 2010, s. 130- 131). Tanzimat Dönemi'nde Batıcılık akımının etkisiyle kadınların eğitimsizliğine de dikkat çekilmişti. Özellikle eğitilmiş kadınların eğitilmesini savunan erkek reformcular, eğitilmiş kadının daha iyi erkek evlat yetiştireceğini böylelikle de toplumun daha da ileri gideceğini iddia ediyorlardı (Berktay, 1993). Bu dönemde kadınların elde ettiği önemli haklar şunlardır: Evliliğin resmi izne tabi olması (1881), kadınlara tıp fakültesi bünyesinde hemşirelik eğitimi verilmesi (1842), kız öğretmen okullarının

açılması (1870), kadın ve erkek tüm Osmanlı nüfusunun ilkokul eğitimi almasının zorunlu hale gelmesi (1876 Kanun-i Esasi).

1923 yılında Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte modernleşme hareketi hız kazanmıştır. Bu dönemde kadın hakları yönünden iki önemli gelişme gerçekleşmiştir. İlki, 1926'da Türk Medeni Kanunu ile erkeğin çok eşliliği ve tek taraflı boşanmasına ilişkin düzenlemeler kaldırılmıştır. Bununla birlikte kadınlara boşanma, çocuklar üzerinde velayet ve malları üzerine geçirebilme gibi sosyal ve ekonomik haklar tanınmıştır. İkincisi ise 1930 yılında kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakları gibi siyasi hakların tanınmış olmasıdır. Bu iki önemli gelişme, o dönem içerisinde modern ülkelerde bile kadınların sahip olmadığı hakları Türk kadınına vermesi yönünden oldukça ileri adımlardır.

Türkiye'de bu gelişmelerden sonra 1980'li yıllara kadar kadın hakları yönünden derin bir sessizlik dönemi yaşanmıştır. 1987 Mayıs ayında henüz 2. sayısını çıkaran Feminist dergi, bu sayısını dayağa karşı hayır kampanyasına ayırmıştı. Bu kampanyada, Hâkim Mustafa Durmuş'un, "Karının sırtını sopasız karnını sıpasız bırakmamak gerek derler" diyerek davayı kadının aleyhine çevirmesi ve emsal karar oluşturması sonucu hâkim 8 avukat tarafından protesto edilmişti. Avukatlara destek vermek amaçlı Feminist dergisi kadınları, hâkime manevi tazminat davası açmışlardı. Bu olayın hemen ardından kadınlar daha çok ses getirmesi için dayağa karşı gösteri yürüyüş düzenlediler. Bu Türkiye'de kadınların tertiplendiği ilk yürüyüştür (Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası Bildirisi, 1987). Ayrıca bu süreçte kadın sığınma evleri ve bu alanda önemli çalışmaları olan Mor Çatı Derneği (1990) kurulmuştur. 1998 tarihli 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda aile içi şiddet kavramı Türkiye'de ilk kez hukuksal olarak ifade edilmiştir. Buna ek olarak, 2007'de bu kanunun kapsamı genişletilmiştir.

Gülmez'in (2014) de ifade ettiği gibi, Türkiye'de kadın hareketinin ayak sesleri 1980'li yıllardan itibaren duyulmaya başlamıştır. Başlangıçta feminist gruplar tarafından dillendirilen kadın konusu, daha sonra feminist olmayan kesimler tarafından da ilgi görmeye başladı. 1980 sonrası kadınlar arasında dillendirilen konular aslında 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren modernleşme sürecinin getirdiği maddi ve kültürel ortamının da konusuydu. Fakat ne Osmanlı da ne de Cumhuriyetin ilk 75 yılında kadına atılan dayağı suç sayan ve mağdurları korumaya yönelik siyasî, hukukî ve sosyal bir gelişme olmamıştır (Gülmez, 2014: 46). Maalesef günümüzde de bu süreç devam etmektedir. Son dönemde yeni hukuki gelişmelerin olmamasıyla birlikte İstanbul sözleşmesi gibi eski kazanımlar bile yürürlükten kaldırılmaktadır. Bununla birlikte, kadına yönelik şiddete karşı işlenen suçların cezalandırılmadığı bu süreçte Türkiye'de kadın haklarında siyasi, hukuki ve sosyal açıdan bir gerileme olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Kadına Yönelik Şiddet ve Yaklaşımlar

Şiddet kavramını açıklayan farklı disiplinlerde birçok yaklaşım (Kültür Kuramı, Kaynak Kuramı, Dürtü Kuramı, Ekolojik Kuram vb.) olmasına rağmen bu çalışma kapsamında iki teoriye yer verilmiştir. Bunlar; Feminist Teorisi ve Sosyal Öğrenme Teorisidir. Bu yaklaşımlar Türkiye'deki kadına yönelik şiddet kavramını açıklama- da diğerlerine göre daha uygun görülmektedir.

Feminist Yaklaşımlar

Feminizm kelimesi Latince kadın anlamına gelen "femina" kelimesinden gelmektedir. Bu kelimedenden türetilen 'kadınınsı özelliklere sahip olmak' anlamına gelen feminizm kelimesi de ilk kez Fransız Devrimi döneminde kullanılmaya başlanmıştır (Slattery, 2008). İlk kez Fransız ve Amerikan Devrimleri zamanında, 18.yüzyılda, dile getirilen insan hakları kavramı her ne kadar iki cins de temsil ettiği öne sürülse de daha çok erkek hakları kavramıyla eşit tutuldu. İlk feministlerden sayılan Mary Wollstonecraft yazdığı Kadın Haklarının Doğrulanması adlı kitabında insan hakları kavramlarının sadece erkekler için olmasına şiddetle karşı çıkmış, özellikle eğitim hukuk, iş ve ekonomik bağımsızlık konularında kadınlar için erkeklerle eşit haklar talep etmiştir (Arat, 2010). Bu çalışma hem feminizmin gelişmesinde hem de kadın hakları konusunda farklı bir bakış açısı ortaya koymuştur.

Feminizm temelde kadın ve erkek cinsleri için çeşitli hukuksal ve anayasal haklar isteyen ve erkeğin kadın üzerindeki geleneksel tahakkümünü kaldırmayı amaçlayan siyasal bir akımdır (Arat, 2010). Feminist teori ise kadının toplumdaki ikincil konumunu ve maruz kaldığı eşitsizliğin kaynağı olarak ataerkil toplum yapısının varlığını işaret etmektedir. Feminist yaklaşıma göre kadına yönelik şiddet erkek egemenliğinin ve erkek gücünün gösterildiği, toplumda bastırılmış olan kadının, bu konumda kalması amacıyla gerçekleştirilmekte olan bir faaliyettir (Gilmartin, 1994). Bu teoriye göre, kadına yönelik şiddet tehdidi kadınları bir koruyucuya yöneltmekte ve erkeklere daima boyun eğmelerine neden olmaktadır.

Sosyal Öğrenme

Şiddet kavramını en iyi açıklayan teorilerden biri Sosyal Öğrenme Teorisidir. Sosyal Öğrenme Teorisinin farklı disiplinlerde farklı yorumlamaları bulunmaktadır. Şiddet kavramının oluşma sürecini açıklayan Albert Bandura'nın (1977) Sosyal Öğrenme Teorisine göre, öğrenme süreci iki şekilde meydana gelmektedir: Birincisi Edimsel Koşullanma, ikincisi ise, Model Alma ve Taklittir. Bandura (1977)'ya göre; Edimsel Koşullanmada ödüllendirilen ve pekiştirilen davranış tekrarlamaya olasılığı fazladır. Model Alma ve Taklit yoluyla öğrenme ise gözlenen figürler (anne, baba, öğretmen, arkadaş, beğenilen herhangi bir kişi, televizyondaki kahra-

man vb.) model alınır ve bu figürlerin davranışları uygun bir zamanda taklit edilir. (Dökmen, 2009, s. 60).

Bandura (1963) şiddeti öğrenme sürecinde taklitin önemini yaptığı ünlü Bobo Doll deneyinde ortaya koymuştur. Bandura, Ross ve Ross (1963), tarafından yapılan bu deneyde “çocuklar, bir yetişkini, palyaço görünümüne sahip bir bebeğe şiddet uygularken seyretmişlerdir. Deneyin birinci aşamasında, ilk koşulda yetişkin, şişme bebeği yumruklamış, havaya fırlatmış ve tüm bunları yaparken ‘vur başına’, ‘al sana’ diyerek bağırmıştır. İkinci koşulda ise yetişkin, palyaço ve oyuncularla sessizce oynamıştır. Deneyin ikinci aşamasında, hem şiddet içeren sahneleri izleyen hem de izlemeyen çocuklar, oyuncularla odada yalnız bırakılmışlardır. Şiddet dolu sahneleri izleyen çocuklar, yetişkin davranışlarının aynısını tekrar ederek saldırgan davranışlar gösterirken, şiddet içeren sahneleri izlemeyen çocuklar, sessizce oyuncularla ilgilenmişlerdir. Bobo Doll deneyi, genç bireylerin yetişkinlerin davranışlarından nasıl etkilendikleri ve rol-model olarak aldıklarını ortaya koyması yönünden önemlidir. Bu nedenle, Bandura’nın Bobo Doll deneyi ve Sosyal Öğrenme kuramı, şiddet ve toplumsal cinsiyet gibi alanlardaki çalışmalarda da temele yerleştirilen bir teori haline gelmiştir.

Akademik Çalışmalar Türkiye’de Kadına Şiddet Konusunda Ne Söylüyor?

Türkiye’de kadına yönelik şiddet konusunda yapılan çalışmalar az sayıda olmakla birlikte bu çalışmalar farklı bakış açıları sunmaktadır. Yapılan çalışmalar kadına yönelik şiddetin nedenleri (Can, 2014; Atilla & Nam, 2014); şiddete uğrayan kadınların sosyo-demografik özellikleri (Güler, Tel & Tuncay, 2005; Yetim & Şahin; 2008); şiddetin istatistiksel verileri (Aytaç vd., 2016); töre ve namus cinayetleri (Yıldız, 2008; Yüksel, 2016); şiddette medyanın etkisi (Ünlü vd., 2009); iktidar ve şiddet ilişkisi (Gödelek, 2005) olarak sınıflandırılabilir.

Literatürde bu alanda yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu şiddetin nedenlerini anlamaya yöneliktir. Atilla ve Nam’ın (2014) Erenler ve Pamukova’da 89 evli erkek ile görüşme yapılan çalışması ise erkeklerin bakış açısından şiddet algısını açıklamaları yönünden önemli bir çalışmadır. Araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır: (1) Erkek şiddeti bir ceza yöntemi ve üstünlük göstergesi olarak kullanmaktadır. (2) Katılımcılar genel olarak sadece yoğun fiziki darbeyi şiddet olarak tanımlamaktadırlar (3) Şiddet genç yaşlarda daha fazla gerçekleşmektedir (4) Şiddetin en önemli nedeni kadın olarak görülmektedir. Yani katılımcılara göre, şiddet hak edilen bir durumdur ve kadın geleneksel rollerini yerine getirmediğinde veya eşinin beklentilerini karşılayamadığında şiddeti hak eder. Can (2014) “Türk Ailesinde Aile İçi Şiddetin Kültürel Dinamikleri” adlı çalışmasında şiddetin nedeni olarak aile içerisinde kız ve erkek çocuklara yönelik ayrımcı uygulamalar

ile toplumsal hayatta ve çalışma hayatında etkili olan toplumsal cinsiyetçi yaklaşım tarzlarının şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılmasının ve yeniden üretilmesinin etkili olduğunu açıklamaktadır.

Çalışmalarda dikkat çeken diğer bir unsur şiddet gören kadının sosyo-demografik özellikleridir. Güler, Tel ve Tuncay'ın (2005) "Kadının Aile içinde Yaşanan şiddete Bakışı" adlı çalışmasında Sivas İli Alibaba Mahallesi'nde oturan, 15-49 yaş grubunda olan 162 evli kadınla görüşülmüştür. Bu araştırmada, kadınların %40,7'si aile içi şiddete maruz kaldıklarını, bunların %91'i eşi, %19,7'si eşinin yakınları tarafından kendilerine şiddet uygulandığını belirtmiştir. Katılımcıların %56,9'u aile içinde şiddet uygulayanların erkekler olduğunu ifade etmişlerdir. şiddet en çok kadınlara (%59.8) ve çocuklara (%32.4) uygulanmaktadır. Katılımcıların bir çoğu (%59.7) şiddeti sadece fiziksel şiddet olarak tanımlamışlardır. şiddetin diğer türleri olan ekonomik ve cinsel şiddeti tanımlayanların olmadığı görülmüştür. Katılımcılar ekonomik problemleri (%58,8) aile içi şiddetin en önemli nedeni olarak ifade etmişlerdir. Yetim&şahin (2008) "Kadına Yönelik şiddet Yaklaşımı" adlı makalesinde 30 yaş ve daha genç kadınların şiddete en çok maruz kalan yaş grubu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışmaya göre, hamilelik de şiddet riskini arttıran bir faktördür ve özellikle hamile ergenlerin (yaklaşık %20) yetişkinlerden (yaklaşık %15) daha fazla şiddete uğradığı tespit edilmiştir. Eşlerinden ayrı yaşayan kadınlar; henüz boşanmış olanlardan 3 kat, hala evli olanlardan 25 kat daha fazla şiddetle karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca yoksulluk, kötü sosyo-ekonomik durum, düşük gelir düzeyi, erkeğin alkol-madde bağımlılığı olması, ruhsal hastalık varlığı ve çocukken şiddete maruz kalmış olmaları da şiddet riskini arttıran faktörler arasında gösterilmektedir.

Aytaç ve diğerlerinin (2016) "Kadına Yönelik şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma" adlı makalesinde kadına yönelik şiddeti istatistiksel veriler ışığında açıklamaktadır. Bu çalışmaya göre, Türkiye'de kadına yönelik şiddet sayısı hem yaralamada hem de öldürülmeye her yıl artış göstermiştir. Araştırmada dikkati çeken önemli bir nokta ise 2011 ve 2012 yılları arasında kadına yönelik şiddet olaylarının diğer yıllara göre oldukça azalmasıdır. Bunun önemli bir nedeni, 8 Mart 2012 de çıkartılan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun (Resmi Gazete, 2008) kabul edilmesidir. Kısa bir dönem için bile olsa şiddet olaylarının durulması yasal yaptırımların düzgün bir şekilde uygulanması ile neler yapılabileceğini göstermektedir.

şiddet ve medya arasındaki ilişkiyi sorgulayan araştırmalardan biri olan Ünlü ve diğerlerinin (2009) "Kadına Yönelik şiddet: Tv Dizilerinde Kadına Yönelik şiddet Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmasında Türkiye'de ulusal kanallarda yayınlanan ve izlenme oranları yüksek dizilerde kadına yönelik şiddetin nasıl gündeme

geldiği araştırılmıştır. İncelenen dizilerin hemen hemen tümünde (%97) ağırlıklı olarak şiddet tespit edilmiştir. Kadına yönelik şiddet çoğunlukla evde (% 61,4) uygulanmıştır. Kadınların en çok dayak ve tokat gibi fiziksel şiddet türüne maruz kaldıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra sözel, psikolojik ve ekonomik şiddetin de oldukça fazla yer aldığı görülmektedir. Kadına yönelik ekonomik şiddet olarak kadının lüzumsuz para harcaması ve kadının çalışmasına izin vermemek gibi davranışlar bulunmaktadır. Dizilerde şiddet uygulayanın şiddet uygulananın kocası, kardeşi ve kayınvalidesi olduğu belirtilmiştir. Namus ve kıskançlık en fazla şiddet nedeni olarak gösterilmektedir.

Kadına yönelik çalışmalarda Türkiye'ye özgü konulardan biri olan töre cinayetleri ile ilgili çalışmalar da bulunmaktadır. Yıldız'ın (2008) "Türkiye'de Töre Baskısına Bağlı İntiharlar ve Töre Cinayetleri" adlı çalışmasında, töre cinayetlerinde hukuki önlemlerin, eğitim ve cinsiyet eşitliği konusunda kadının bilinçlendirilmesinin önemini vurgulamıştır. Birçok cinayetin intihar süsü verilerek kapatıldığı gerçeğine de değinilmiştir. Kadına yönelik şiddet çalışmalarında en çok dikkat çekilen konulardan bir diğeri ise şiddet ve iktidar ilişkisidir. Gödelek'in (2005) "İktidar İlişkisi Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet" adlı makalesinde kadına yönelik şiddetin çözümü olarak şunu ifade eder: Sınırlandıran, denetleyen, ölçen ve biçimlendiren bir aklın düşünmesi yerine Heidegger'in (1991, s. 44) deyişiyle, "tasarım-sız düşünmeyi, yani varlığın dili olmayı" hedefleyen bir anlayışın yerleşmesi kadının birey olma bilincini kazanmasının ön koşuludur. Kadın erkek ilişkilerindeki geleneksel kalıbı değiştirecek olan, kadının gerçek anlamda üretime katılması, bu ilişkilerdeki ön yargıyı değiştirecek eğitim, toplumdaki "kadınlık imgesi" yerine "kadınlık bilinci"ni koyacak önlemler ve etkinliklerdir.

Sonuç

Şiddet olgusu hemen her ülkede gerçekleşen evrensel bir olgudur. Her olgunun olduğu gibi şiddet olgusunu etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Türkiye'de yapılan akademik çalışmalar özellikle son yıllarda oldukça artan kadına şiddet konusuna ışık tutarak bu unsurları anlamaya çalışmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye'de kadına yönelik şiddeti etkileyen belli başlı nedenler tespit edilmiştir. Birinci neden, şiddet toplumda, ailede ve medyada rol model alınan kişiler taklit edilerek kuşaktan kuşağa aktarılmakta ve yeniden üretilmektedir. Sosyal Öğrenme Teorisinde Bandura'nın (1977) da belirttiği gibi ödüllendirilen davranışların tekrarlanma olasılığı artmaktadır. İkinci önemli neden ise Türkiye'de kadına yönelik şiddete yönelik caydırıcı yasal yaptırımların olmamasıdır. Günümüzde şiddet davranışı gösteren erkeğe ceza uygulayıcılar tarafından ağır bir ceza verilmemesi yaptığı davranışa karşılık bir ödül niteliğindedir. Bu durum bireyin

şiddet davranışını pekiştirmektedir. Kadına yönelik şiddete karşı yasal yaptırımların getirilmemesi ve uygulanmaması Feminist Teori'nin “kadına yönelik şiddet erkek egemenliğinin ve erkek gücünün gösterildiği, toplumda bastırılmış olan kadının, bu konumda kalması amacıyla gerçekleştirilmekte olan bir faaliyettir” tezini de doğrular niteliktedir.

Üçüncü olarak da Heidegger'in (1991, s. 44) de belirttiği gibi “toplumda kadının birey olma bilincini” kazanma gerekliliğidir. Tarihsel süreç içerisinde kadının konumu değerlendirildiğinde, gelişmiş ülkelerdeki kadınların aksine Türkiye'de kadınlar sosyal, ekonomik ve siyasi birçok hakkı çaba göstermeden elde etmişlerdir. Bu durum da toplumdaki kadınlarda “kadınlık bilincininin” ortaya çıkmasını engellemiştir.

Sonuç olarak, literatürde Türkiye'de kadına yönelik şiddet çalışmaları, tarihsel süreç içerisinde kadının konumu ve şiddet konusunu açıklayan teoriler analiz edildiğinde çözüm gayet açıktır. Toplumda kadınlarda “kadınlık bilincininin” oluşturulması için politikalar geliştirmek ve kadına yönelik şiddete karşı ağır yasal yaptırımların uygulanması yapılacak başlıca önemli adımlardır. Bunun yanı sıra, toplumda, ailede ve medyada şiddetin meşrulaştırılmasının önüne geçilmesi ve bu konuya hassasiyet gösterilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu alanda ortaya koyulacak ve geliştirecek her türlü politika Türkiye'de kadına yönelik şiddetin azalmasında önemli etkileri olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Arat, N. (2010). *Feminizmin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınevi.
2. Aytaç, S., Eteman, F. S., Aydın, G. Ç., Reçber, B., & Sezen, H. K. (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (54), 275-297.
3. Atila, D. & Nam, D. (2014). Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede erkeğin rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (3), 211-227
4. Balcıoğlu, İ. (2001). *Şiddet ve toplum*. İstanbul: Bilge Yayınevi.
5. Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
6. Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1963). Imitation of film-mediated aggressive models. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66(1), 3-11.
7. Berktaş, F. (1993). *Türkiye'de kadın hareketi, Tarihsel bir deneyim: Kadın hareketinin kurumsallaşması: Fırsatlar ve rizikolar*. İstanbul: Metis Yayınları.
8. Can, Y. (2014). Türk ailesinde aile içi şiddetin kültürel dinamikleri. *Electronic Turkish Studies*, 9 (8), 13-20.
9. Çaha, Ö. (2010). *Sivil Kadın: Türkiye'de Kadın ve Sivil Toplum*. Savaş Yayınevi, Ankara.
10. Çetinkol Ç. K. (2013). Eşleri Tarafından Şiddet Gören Kadınlar ve Bu Kadınlara Yönelik Alınan Tedbir Kararları: Aydın Örneği (Ed. S. K. Gül), *Aile İçi Şiddet ve Polis içinde* (ss. 57-87). Ankara: Polis Akademisi Yayınevi.

Güncel Psikoloji ve Sosyoloji Araştırmaları

11. Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası Bildirisi, 1987 (2003) <http://bianet.org/kadin/medya/10139-dayaga-karsi-dayanisma-kampanyasi-bildirisi-1987> . Erişim Tarihi: 19.01.2022.
12. Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
13. Gilmartin, P. (1994). *Rape, incest and child sexual abuse: Consequences and recovery*. New York: Garland.
14. Gödelek, K. (2005). Güç iktidar ilişkisi bağlamında kadına yönelik şiddet. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 97-107.
15. Güler, N., Tel, H., & Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
16. Gülmez, Ç. (2014). *Kadına yönelik aile içi şiddet, ahlaki çözülme ve dindarlık* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Samsun.
17. Heidegger, M. (1991). *Metafizik Nedir?* Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınevi.
18. Koç, B. (2011). *Okullarda şiddet*. İstanbul: Eyazı Yayınevi.
19. Kocacık, F.(2001). Şiddet olgusu üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2 (1), 1-7.
20. Kocadaş, B., Özgür, Ö. & Özbulut, M. (2010). *Gençlik ve şiddet, toplumsal alanda şiddetin yükselişi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
21. Resmi Gazete, Ailenin Korunmasına Dair Kanun (2008, 1 Mart). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/03/20080301-13.htm>
22. Slattery, M. (2008). *Sosyolojide temel fikirler*. Bursa: Sentez Yayıncılık.
23. Okumuş, E. (2014). *Doğamızdaki şiddet*. İstanbul: Siyah Beyaz Yayınevi.
24. Öztürk, E. (2017). *Türkiye’de aile içi şiddet*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınevi.
25. Ünlü, S., Bayram, N., Uluyağcı, C., & Bayçu, S. U. (2009). Kadına yönelik şiddet: TV dizilerinde kadına yönelik şiddet üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 5(4), 95-104.
26. Yetim, D., & Şahin, M. (2008). Kadına yönelik şiddete yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.
27. Yıldırım, İ. (2021). *Aile içi şiddetin ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile ilişkisi: Diyarbakır Bağlar örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
28. Yıldız, M. C. (2008). Türkiye’de töre baskısına bağlı intiharlar ve töre cinayetleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 209-231.
29. Yüksel, A. B. (2016). Kadına yönelik şiddet ve töre cinayetleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.